

Näringsdepartementet
103 33 Stockholm

Remissyttrande över "Effektivare sanktioner i livsmedelskedjan m.m." (Ds 2017:5)

Hovrätten för Nedre Norrland har, utifrån de aspekter som domstolen har att beakta i sin verksamhet, följande synpunkter på promemorian. De delar av promemorian som inte betörs i remissvaret har hovrätten ingenting att invända emot.

5.3 Uppsåt och oaktsamhet

Vad gäller promemorians förslag om att fängelse i upp till två år ska kunna komma i fråga även för brott som begås av oaktsamhet anser hovrätten att det finns skäl att inta en restriktiv syn på kriminalisering av oaktsamt beteende, inte minst mot bakgrund av att oaktsamhet normalt är mindre klandervärd än uppsåt. Enligt hovrätten kan det finnas skäl att överväga att fängelse ska kunna komma i fråga enbart för brott som begås uppsåtligt och möjligen också för brott som begås av grov oaktsamhet. Oaktsamma gärningar bör möjligen kunna straffas genom sanktionsavgifter eller enligt föreslagna 29 a § i livsmedelslagen där endast böter finns i straffskalan. Hovrätten konstaterar att detta synsätt också är i linje med vad som anförs i promemorian.

DATUM	DIARIENR
2017-06-08	2017/0105
Ert datum	Ert dnr
2017-03-10	N2017/01869/RS

5.4 Straffskalan

Enligt promemorians förslag ska straffskalan för allvarliga brott mot livsmedelslagen och mot lagen om foder och animaliska biprodukter vara böter eller fängelse i högst två år. Som anförs i promemorian finns det straffbestämmelser i brottsbalken som aktualiseras när t.ex. en konkret skada har uppstått till följd av bristande hantering av livsmedel och många av de allvarligaste gärningarna kan komma att straffas i enlighet med dessa regler. Enligt hovrätten kan det ifrågasättas om övriga överträdelser som kan komma i fråga är så straffvärda att straffmaximum ska vara fängelse i två år och promemorians argumentation kring detta är inte övertygande.

6.2.5 Vilka överträdelser ska omfattas av sanktionsavgifter

Utifrån legalitetsskäl och för att undvika tillämpningsproblem anser hovrätten att det är av stor vikt att det tydligt definieras och exemplifieras vilka överträdelser som ska bestraffas med sanktionsavgifter. Hovrätten bedömer dock att det är svårt att se var gränserna ska gå mellan vilka överträdelser som ska omfattas av sanktionsavgifter och vilka som ska omfattas av straffbestämmelserna då formuleringarna är så vida. Eftersom det inte finns några konkreta förslag på vilka överträdelser som ska omfattas av systemet med sanktionsavgifter går det dock inte utifrån promemorian att ta ställning till vilka konkreta avgränsningsproblem i förhållande till straffbestämmelserna som kan uppstå.

6.2.7 Strikt ansvar

I promemorian föreslås att sanktionsavgifter ska tas ut även om en överträdelse inte har skett uppsåtligt eller av oaktsamhet. Enligt hovrätten är det svårt att förutse om överträdelserna kan förekomma annat än som en följd av uppsåt eller oaktsamhet eftersom utredningen inte innehåller några konkreta förslag utan bara exempel på vilka överträdelser som ska omfattas av systemet. Det framstår dock inte som helt otänkbart att sådana gärningar som varken begåtts

DATUM	DIARIENR
2017-06-08	2017/0105
Ert datum	Ert dnr
2017-03-10	N2017/01869/RS

av uppsåt eller oaktsamhet kan komma att omfattas. Ett sådant strikt ansvar som föreslås i bestämmelsen leder vidare till att straff ska dömas ut helt oberoende av den enskildes skuld. Skuldprincipen är grundläggande för svensk straffrätt och enligt hovrättens uppfattning är det anmärkningsvärt att åberopa effektivitetsskäl för att vid prövningen döma ut straff utan att pröva vilken skuld den enskilde har.

6.3.4 Undantag från skyldigheten att betala avgift

I promemorian föreslås ett antal undantag från skyldigheten att betala sanktionsavgift. Hovrätten delar i och för sig promemorians förslag att det bör finnas en möjlighet till befrielse från avgift när en sådan skulle framstå som orättfärdig med hänsyn till det strikta ansvaret. Enligt hovrätten bör det dock även finnas möjlighet till jämkning av sanktionsavgiften. Som bestämmelsen är utformad är det vidare den enskilde som ska bevisa att en avgift är oskälig. Enligt hovrätten kan man fråga sig om det bör finnas någon bevislättning för den enskilde i den delen.

Synpunkter på föreslagen lagtext

Hovrätten har inom ramen för remissförfarandet inte möjlighet att göra någon mer omfattande granskning av föreslagen lagtext. Utifrån en översiktlig granskning har hovrätten emellertid följande synpunkter på lagtextens utformning.

29 § livsmedelslagen

I bestämmelsens inledning anges uttrycket ”i något stadium av produktion, bearbetning, eller distribution av livsmedel”. Bestämmelsen i lagen om foder och animaliska biprodukter är uppbyggd på motsvarande sätt. Hovrätten har svårt att se vad detta tillför regleringen. Om avsikten i stället är att avgränsa straffbestämmelserna till sådan hantering av livsmedel respektive foder m.m. som regleras i lagarna är det mer ändmålsenligt att hänvisa till ”vid hantering

DATUM	DIARIENR
2017-06-08	2017/0105
Ert datum	Ert dnr
2017-03-10	N2017/01869/RS

som avses i lagen” eller någon liknande eller hänvisa till bestämmelser i lagen som avgränsar tillämpningsområdet. Hovrätten noterar också att uttrycket i livsmedelslagen inte är identiskt med det som finns i 3 § i lagen utan att något motiv till omskrivningen anges.

Bestämmelsen är också utformad på så sätt att det krävs fara för en viss effekt för ansvar, s.k. farebrott. När det som i detta fall endast krävs en abstrakt fara fyller det mycket lite funktion att använda den konstruktionen. Det är i stället lämpligare att koppla regleringen till faran för den verkliga effekten (till exempel skada). Exempel på en sådan reglering finns i 29 kap. 1 § miljöbalken.

29 a § livsmedelslagen och 29 a § lag om foder och animaliska biprodukter

I bestämmelserna finns en rad hänvisningar. Punkten 4 i bestämmelserna innehåller en hänvisning till skyldigheter, villkor eller förbud som finns i de EU-bestämmelser som kompletteras av lagen. Hänvisningarna är så allmänt hållna att de med stor sannolikhet strider mot legalitetsprincipens obestämdhetsförbud. I denna del hänvisas till det som Petter Asp skrivit i EU & Straffrätten, 2002, s. 288 ff. Typografiskt bör sista meningarna brytas ut till ett eget stycke.

30 § livsmedelslagen, 30 e § lag om foder och animaliska biprodukter samt 36 b och 37 §§ djurskyddslagen

I bestämmelserna anges att det inte får dömas till ansvar om ett vite har dömts ut. Det s.k. dubbelbestraffningsförbudet tar dock inte sikte enbart på dubbla straff utan även på dubbla förfaranden. Det finns därför skäl att tro att exempelvis en vitestalan som ogillats hindrar ett straffrättsligt förfarande om samma sak. Regleringen bör därför övervägas på nytt i det fortsatta lagstiftningsarbetet.

DATUM	DIARIENR
2017-06-08	2017/0105
Ert datum	Ert dnr
2017-03-10	N2017/01869/RS

30 a § livsmedelslagen, 30 a § lag om foder och animaliska biprodukter och 36 d § i djurskyddslagen

Paragraferna innehåller bemyndiganden för regeringen att meddela föreskrifter om sanktionsavgifter. Paragraferna omfattar formellt alla överträdelser av regelverket. I motiven exemplifieras dock endast vissa typer av överträdelser som bör avkriminaliseras och i stället sanktioneras med avgifter. Det framhålls där att avkriminaliseringen bör ske med försiktighet. Det är då anmärkningsvärt att förslaget formellt innebär en så drastisk förskjutning av normgivningsmakt att regeringen ges rätt att i förordning avkriminalisera alla överträdelser mot regelverket. Motiven ger därför en felaktig bild av vad förslaget i realiteten innebär.

När det gäller frågan om lagstiftningstekniken är det svårt att förstå syftet med att i två punkter exemplifiera vissa typer av överträdelser när bestämmelsen omfattar alla överträdelser. En mer ändamålsenlig reglering är att slopa de två första punkterna. Om regleringen behålls saknas en avgränsning i de två första punkterna till verksamhet enligt lagarna. Mot en sådan lösning talar dock att regleringen är så generell att den inte säger något om begränsningen av området för sanktionsavgifter.

43 § livsmedelsförordningen, 26 § förordningen om foder och animaliska biprodukter och 77 § djurskyddsförordningen

I bestämmelserna föreslås ett system som innebär att sanktionsavgifter kan tas ut vid fortsatta överträdelser. Med hänsyn till förbudet mot dubbelbestraffning bör det klart framgå av bestämmelserna att en ny sanktionsavgift endast kan tas ut vid fortsatta överträdelser.

YTTRANDE

6 (6)

DATUM	DIARIENR
2017-06-08	2017/0105
Ert datum	Ert dnr
2017-03-10	N2017/01869/RS

Detta yttrande har beslutats av hovrättspresidenten Erik Brattgård och
hovrättsrådet Per-Anders Svensson efter föredragning av tf. hovrättsassessorn
Sara Nilsson

Erik Brattgård

Sara Nilsson